

A totes les pomes i en totes les formes de vida hi pot entrar el cuc de la corrupció, però en un sistema on el diner és la mesura de totes les coses i la cobdícia el motor de l'organització social, més que trobar-hi un hàbitat propici hi troba el paradís somniat. De fet, en l'economia capitalista distingir la corrupció del negoci no és fàcil; no es pot fer des de la moral o des de la ètica; només, en tot cas, des de la legalitat, i ja sabem que la legalitat no és necessàriament l'expressió ni de l'una ni de l'altra.

Diuen els cínics i els lliberals que la corrupció està en la nostra pròpia naturalesa i alguna raó deuen tenir, però ometen que el ser humà conté totes les possibilitats d'un mateix i que hi ha models de societat en què la corrupció no és conjuntural sinó estructural; i que ho és, no només perquè sigui fàcil vulnerar la llei, sinó perquè hi troba l'humus perfecte. Després de tot el que en els darrers anys ens ha omplert la mirada, per més estràbica que la tinguem, és fàcil concloure que en el món de la gestió pública, des de l'estat als municipis, la corrupció és proporcional als pressupostos que es remenen i a les prerrogatives que es reparteixen. I que mentre ens mantenen embadalits contemplant totes les fases de la lluna, a la seva cara oculta hi bull l'activitat.

Hem vist això i hem vist que quan la corrupció emergeix de forma exuberant, més que el fruit d'un combat honest per eradicar-la, s'ha utilitzat com una arma maliciosament dosificada de desgast polític. Però no és cert que tots els polítics siguin iguals; encara que ja sigui un tòpic i encara que en relació a la corrupció, a la crisi i els seus efectes, a la degradació social i la regressió en drets, hagin deixat tants cors ferits i tinguem tants retrets per fer-los. La cobdícia no és l'única raó per dedicar-se a la cosa pública, ni tant sols l'essencial.

El món de les finances o del negoci, poden oferir recompenses molt més sucoses. Tampoc ho deu ser la vanitat o com a mínim no més que en altres activitats humanes. Ni l'addicció eròtica a un poder que ningú et garanteix i que, a més, ara està en hores baixes. Les motivacions poden ser diverses i la vocació de servei, el sentit del deure, el compromís en la transformació de la

societat també en formen part. Però, en canvi, sí que és cert que comparteixen un estil, una cultura, uns tics i una manera de batre's en l'arena política. El "tu més" és un clàssic, com ho són les frivolitats o les traïcions amb els compromisos de campanya o les tradicions ideològiques. I les estructures jerarquitzades, la defensa de la pròpia cadira i la boira que s'escampa quan s'aproximen al poder i s'allunyen de l'electorat, quan queden més a prop del món de les finances i de les elits econòmiques que de qui representen. La lluita contra la corrupció ha d'anar de la mà de la lluita per la democràcia. Per sistemes de democràcia directa, per control popular, per poders revocatoris, per limitació de mandats i càrrecs i no tan sols per incrementar la transparència, el control funcional o la supervisió supramunicipal, o per demanar que els imputats abandonin els càrrecs i confiar-ho tot als tribunals.

Als municipis, tothom ho sap, el risc se situa en l'urbanisme, en les subvencions, en la contractació pública i en la discrecionalitat i les opacitats que s'hi associen; però si transcendim la primera capa és fàcil adonar-se que també aquí es nodreix d'un model de desenvolupament fonamentat en l'especulació i la mercantilització de la vida. En les privatitzacions o en la cessió a la gestió privada de bens bàsics com els serveis socials, l'aigua, l'energia o el sòl, que situa les necessitats i els recursos col·lectius als peus de les elits extractives.

El capitalisme conté el germen de l'autodestrucció i del col·lapse, especialment ara que es mira el món inflat per la supèrbia, que creix i acumula poder i sembla que tingui la política subjugada. No és anecdòtic observar que a aquestes terres, durant els anys en què ens deien que era la resposta final de la història i que es mostrava més exuberant, presumptuós i pedant que mai, fossin justament els anys en què la corrupció en va infiltrar en l'ànima de totes les coses. Els humans som mamífers especialment mesells però, probablement, alguna lliçó haurem après i encara que persisteixi el problema estructural, la doble moral i la doble comptabilitat, alguns indicis anuncien que creix la consciència i que, a poc a poc, els temps estan canviant. ▢